

Univerzita
Karlova

Nízká porodnost jako klíč k řešení problémů personálního zabezpečení zdravotní péče o děti a dorost?

Česko na demografické křižovatce: dopady nízké porodnosti na porodnictví, školství, důchodový a zdravotnický systém

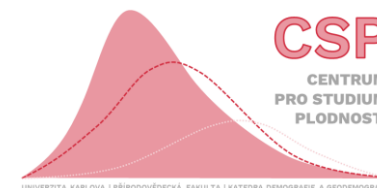
Kulatý stůl České demografické společnosti, 22. dubna 2025, Praha, ČSÚ

Luděk Šídlo

Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova

Katedra demografie a geodemografie
Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze
C · P · P · A · D
Centrum pro populační prognózování
a aplikovanou demografii

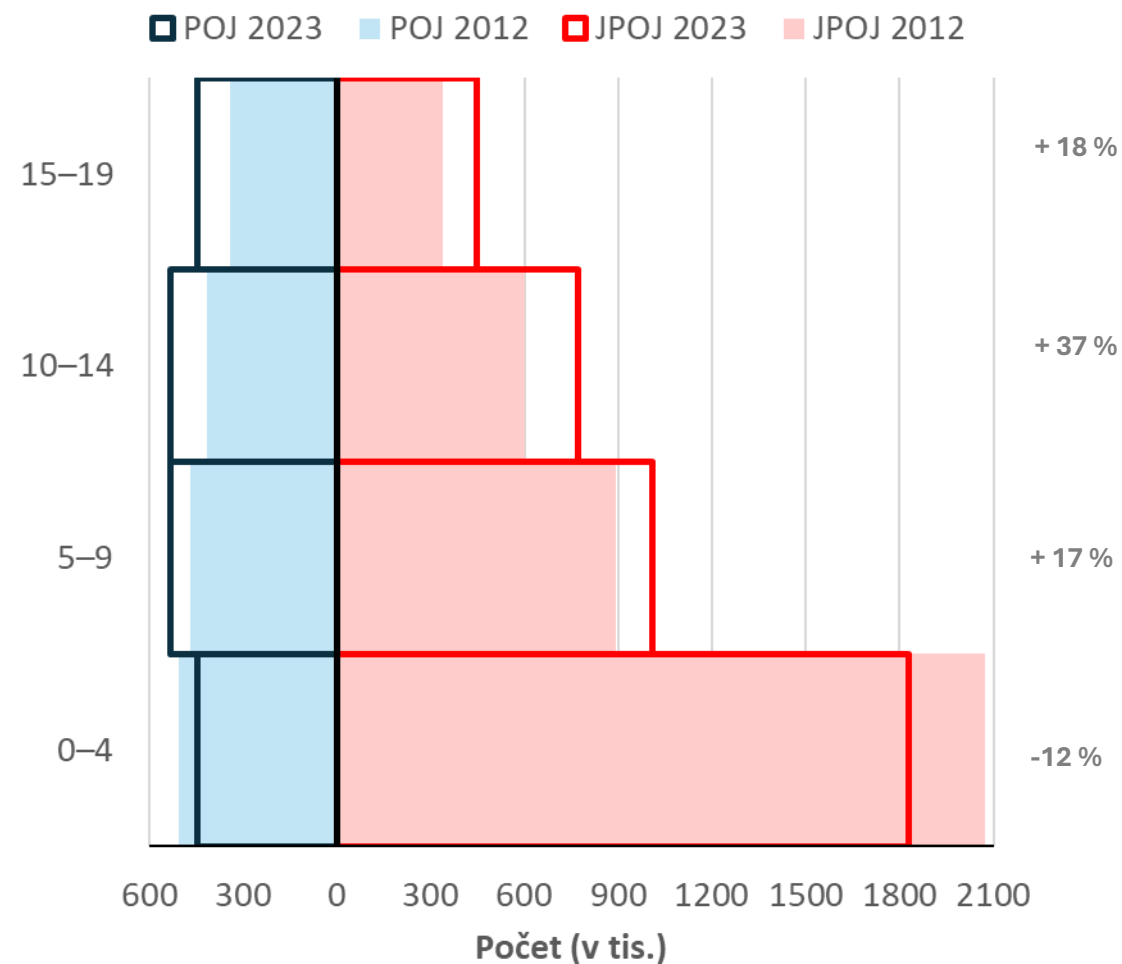
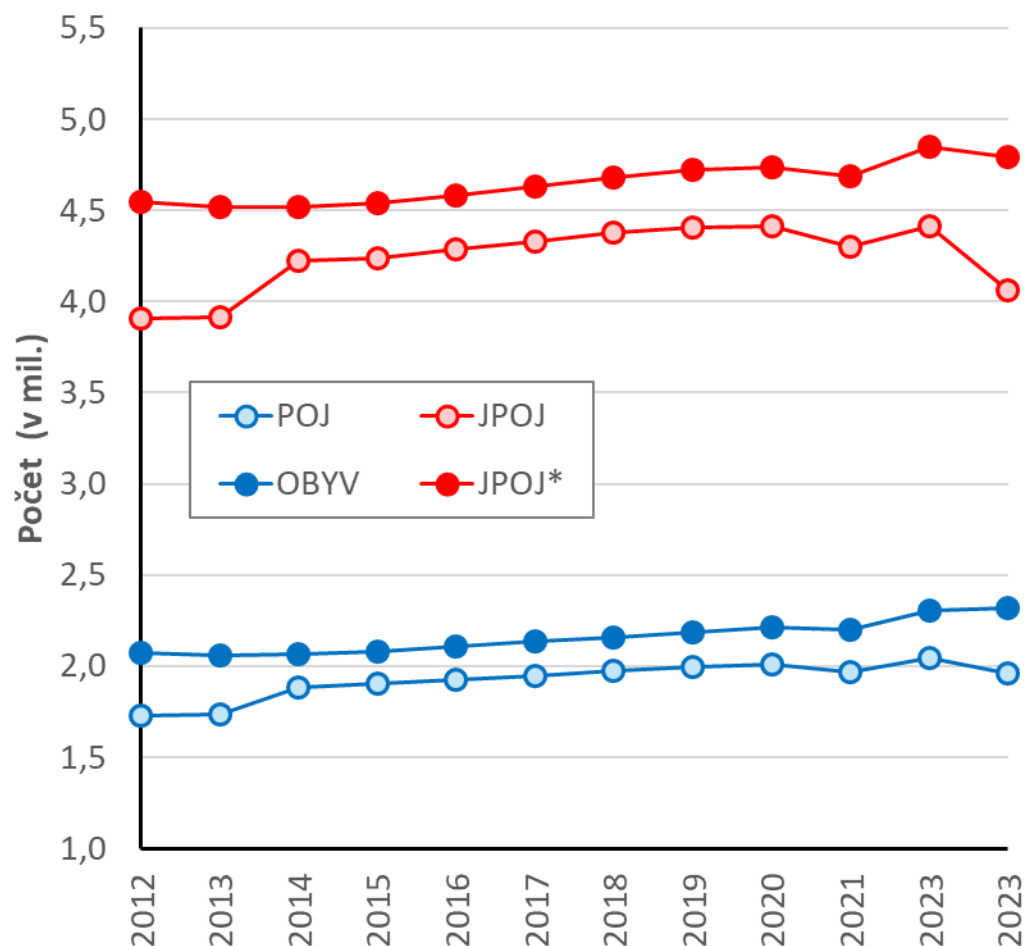

Geografie

Dosavadní vývoj „poptávky“

Zdroj dat: ÚZIS ČR, ČSÚ

Vysvětlivky:

POJ = počet registrovaných pojištěnců (r. 2023 = 1,96 mil.)

JPOJ = počet tzv. jedincových pojištěnců (r. 2023 = 4,26 mil.) (ÚV 2023: 0-4 = 4,10; 5-9 = 1,90; 10-14 = 1,45; 15-19 = 1,00)

JPOJ* = počet obyvatel vynásobený tzv. „kapitačními indexy“ za jednotlivé věk. skupiny (dle ÚV 2023)

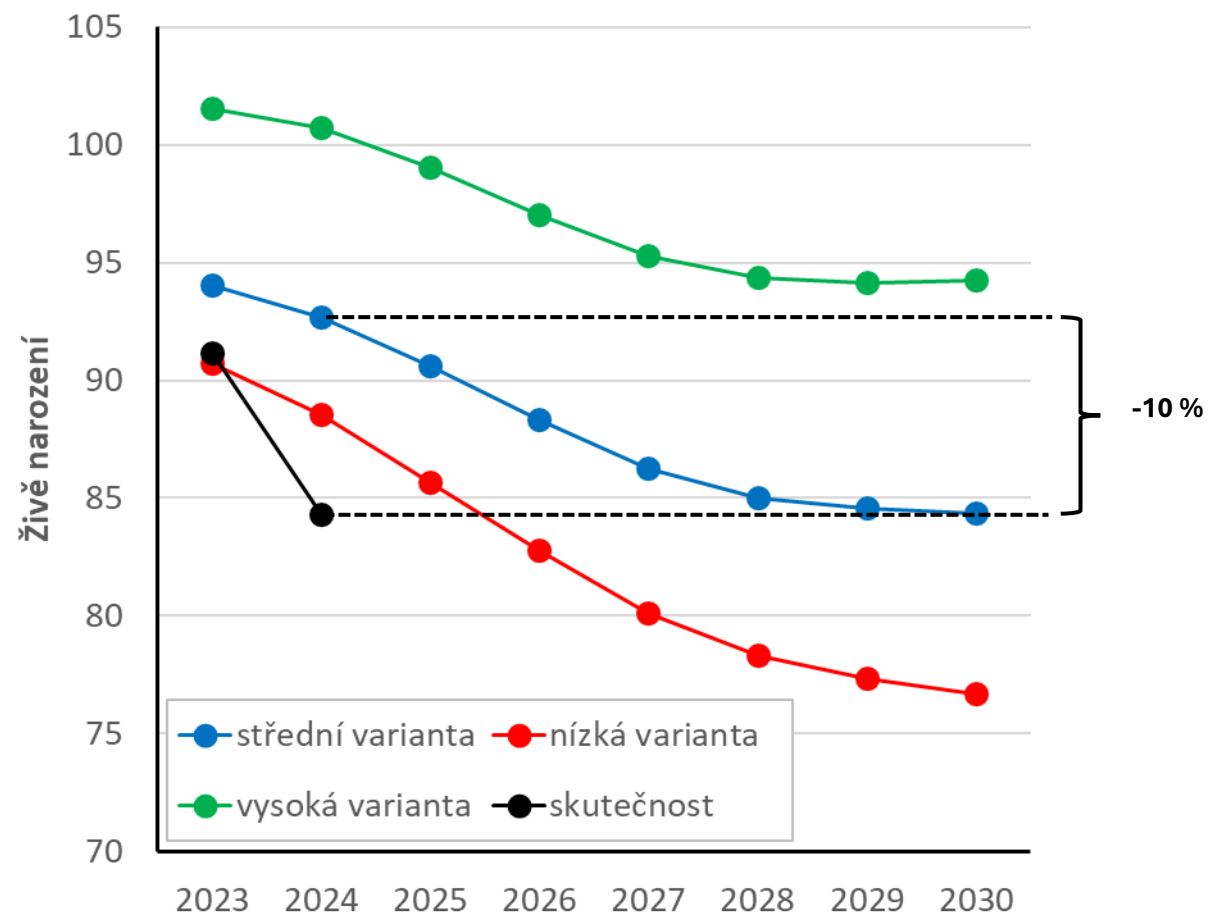
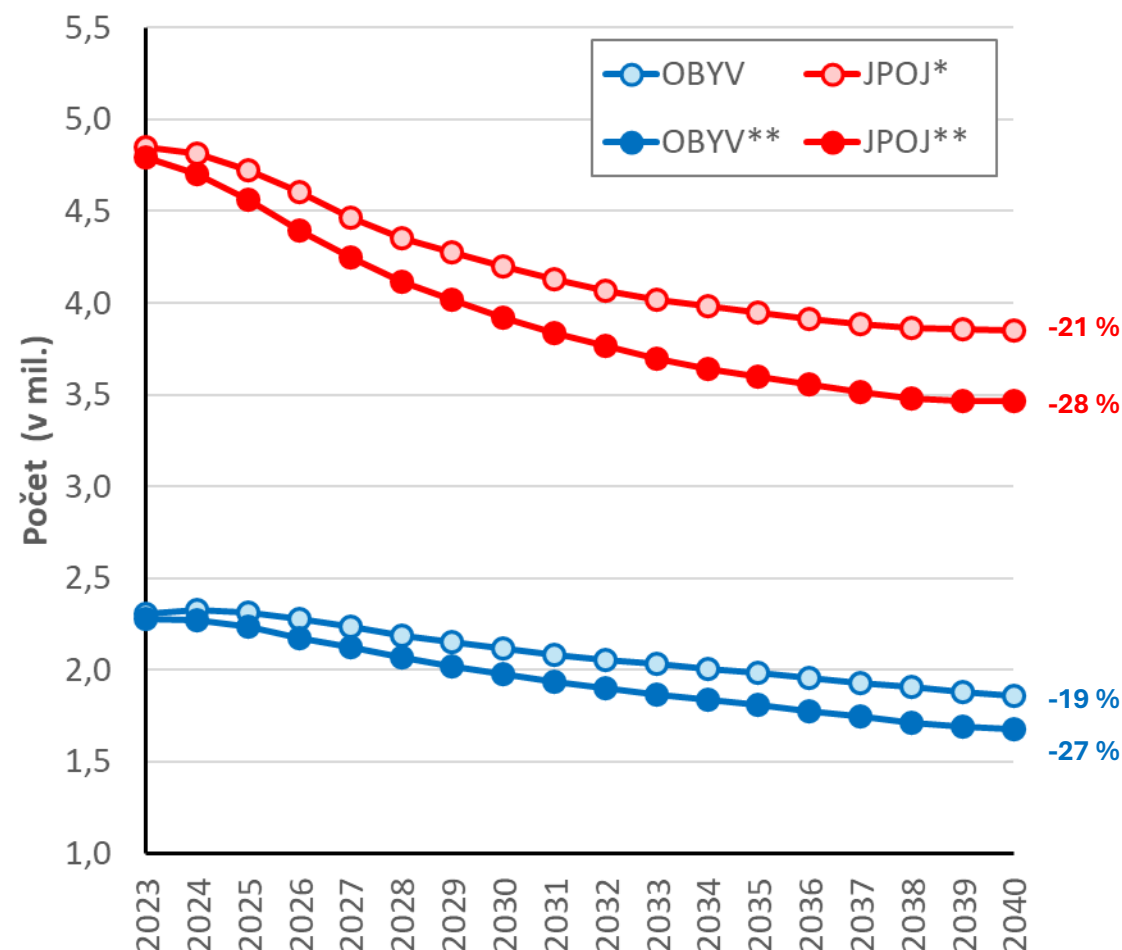
Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova

Geografie

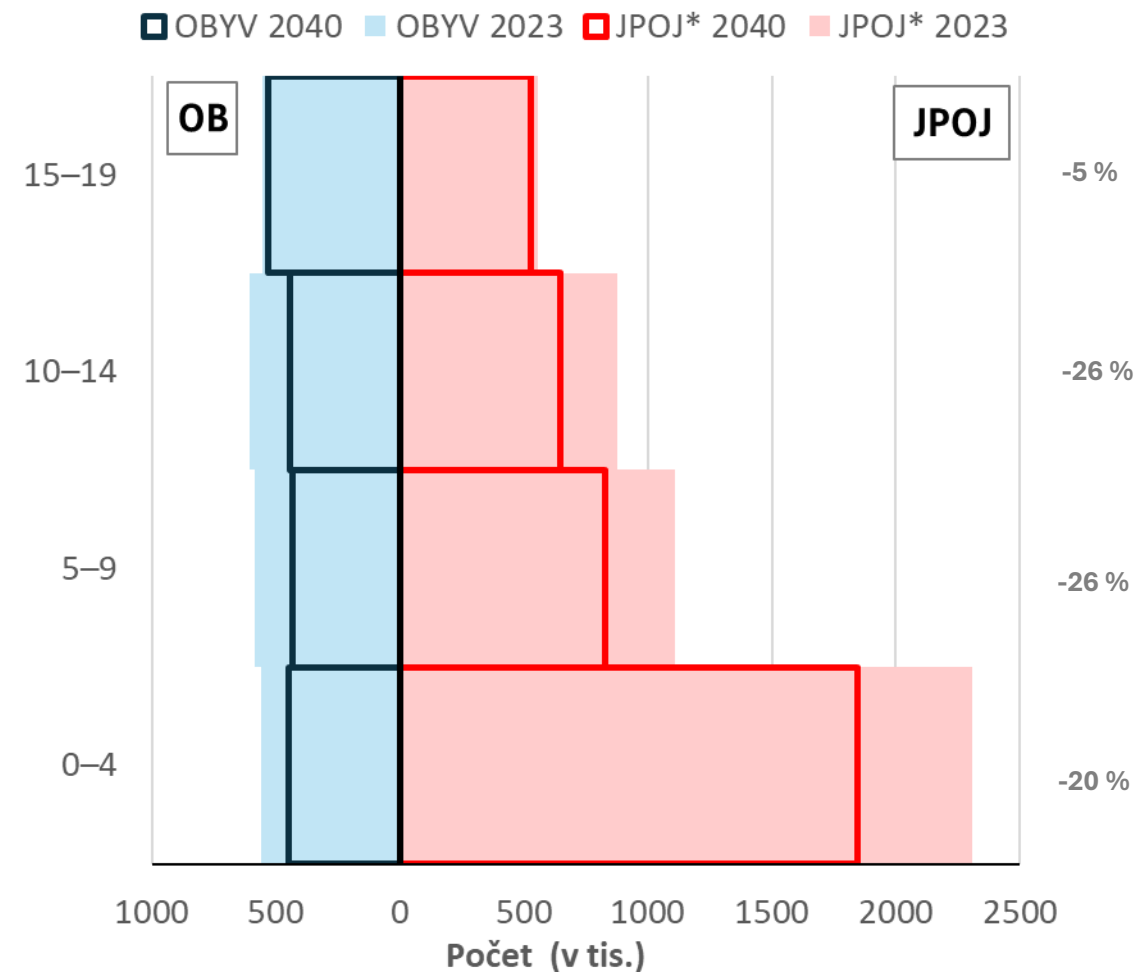
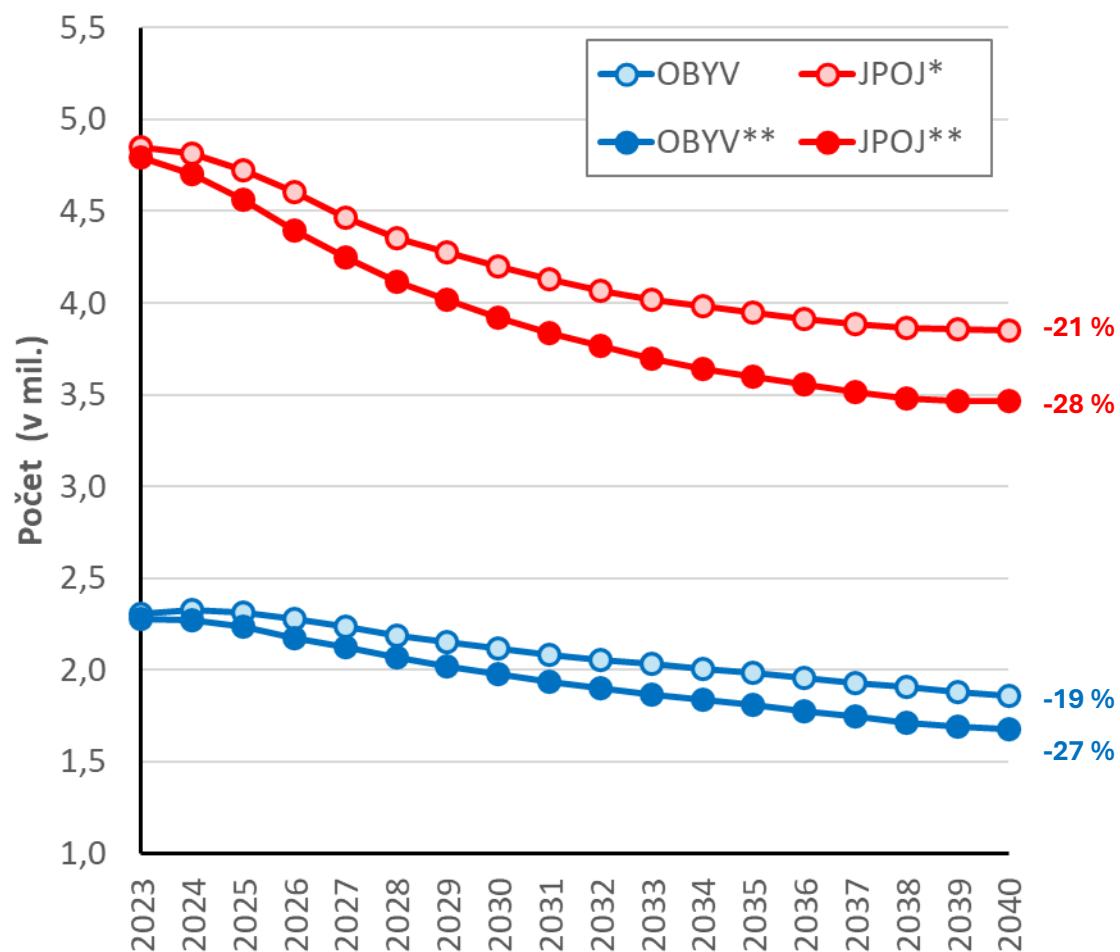
Budoucí vývoj „poptávky“

Zdroj dat: ČSÚ, Projekce obyvatelstva České republiky - 2023–2100

Budoucí vývoj „poptávky“

Zdroj dat: ČSÚ, Projekce obyvatelstva České republiky - 2023–2100

Vysvětlivky:

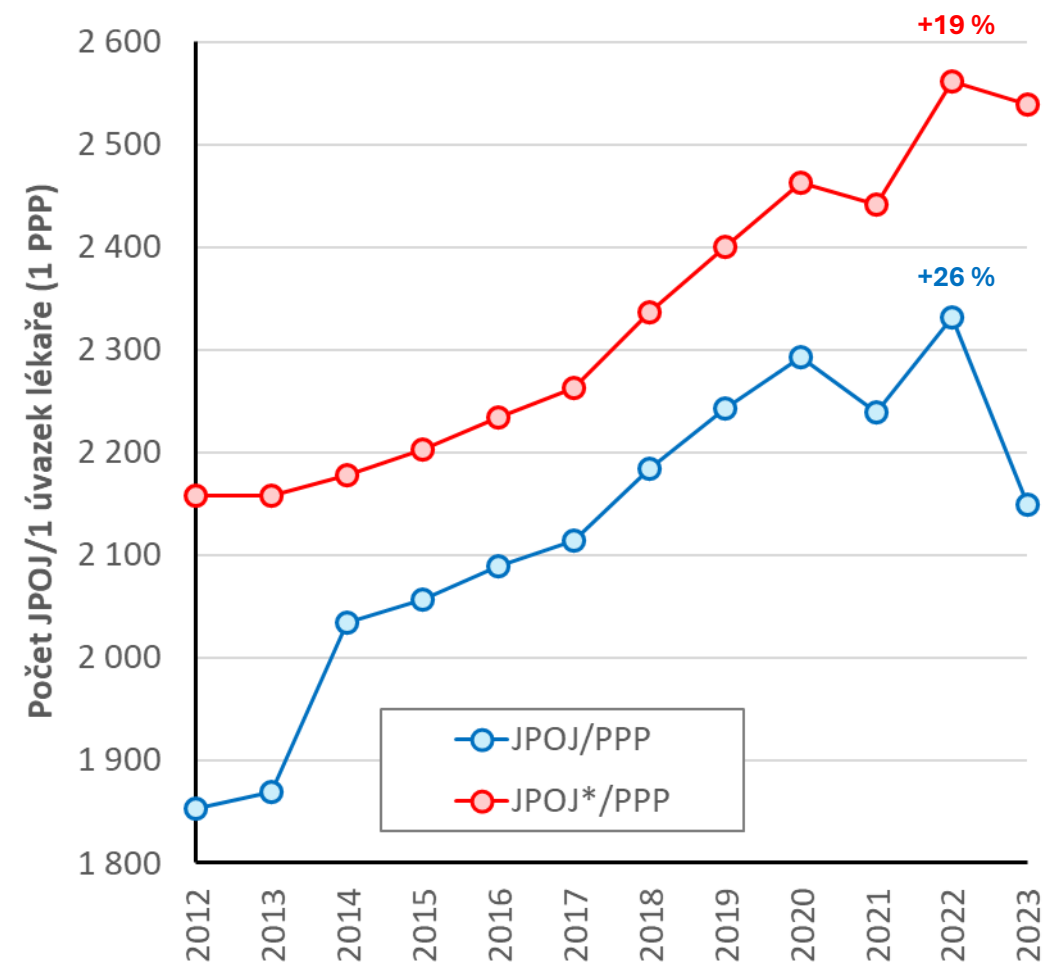
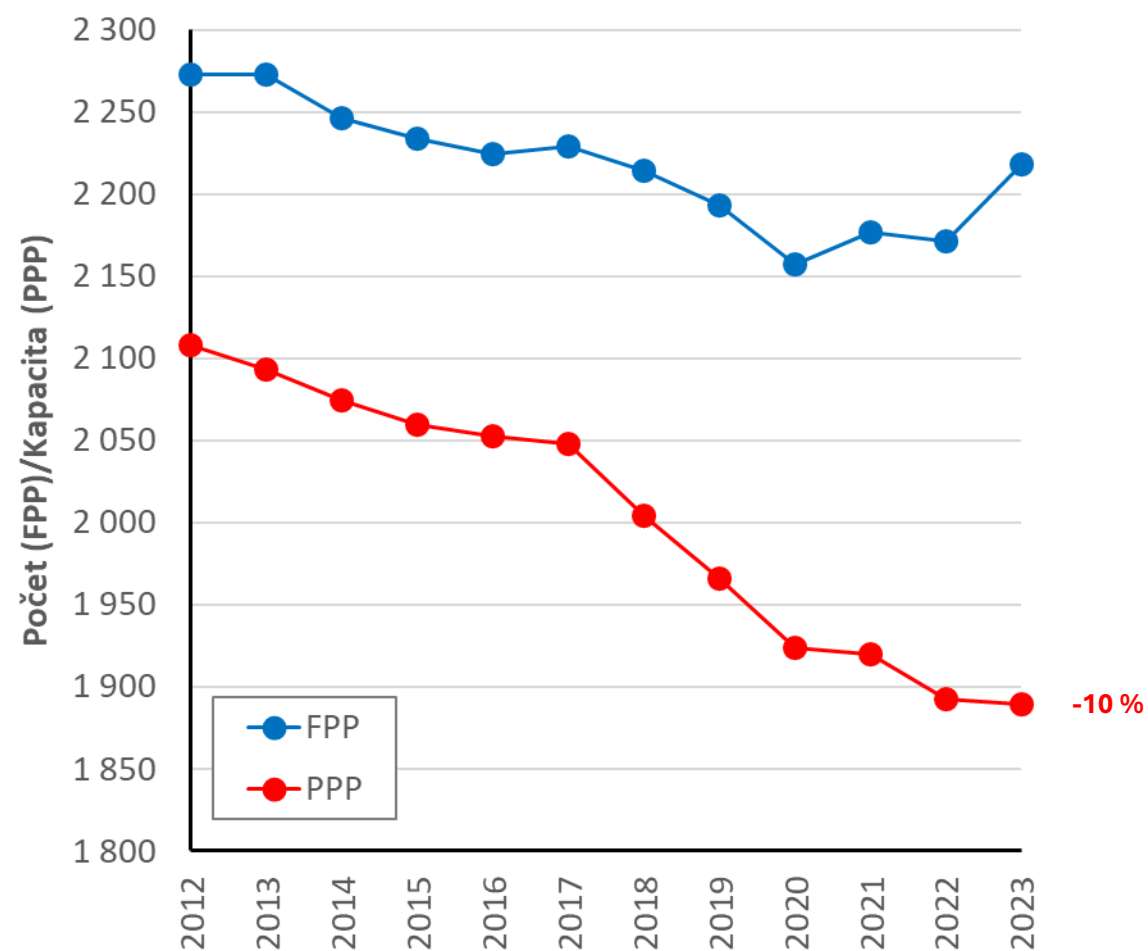
JPOJ* = počet obyvatel vynásobený tzv. „kapitačními indexy“ za jednotlivé věk. skupiny (dle ÚV 2023)

** = přepočtený zjednodušený odhad (snížení porodnosti o 10 % pro každou budoucí generaci oproti Projekci ČSÚ)

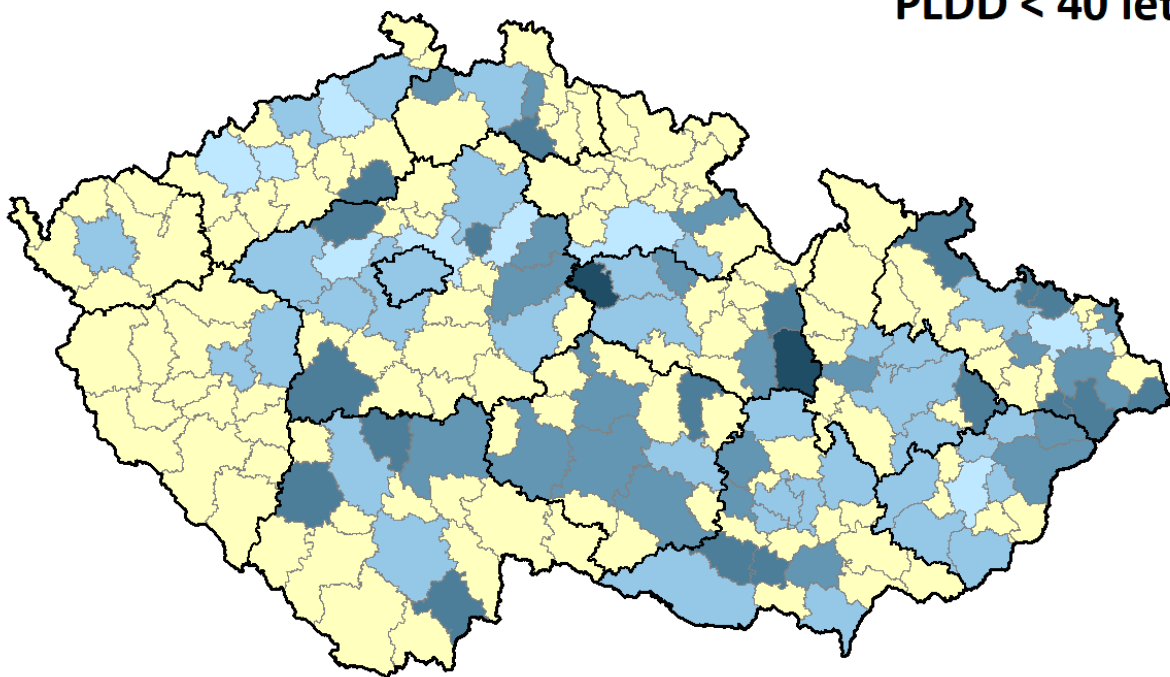
Praktičtí lékaři pro děti a dorost – dosavadní vývoj

Zdroj dat: ÚZIS ČR

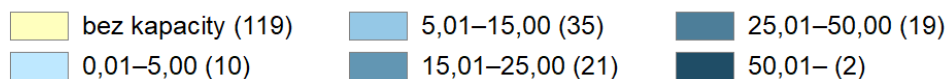

Praktičtí lékaři pro děti a dorost – regionální rozdíly

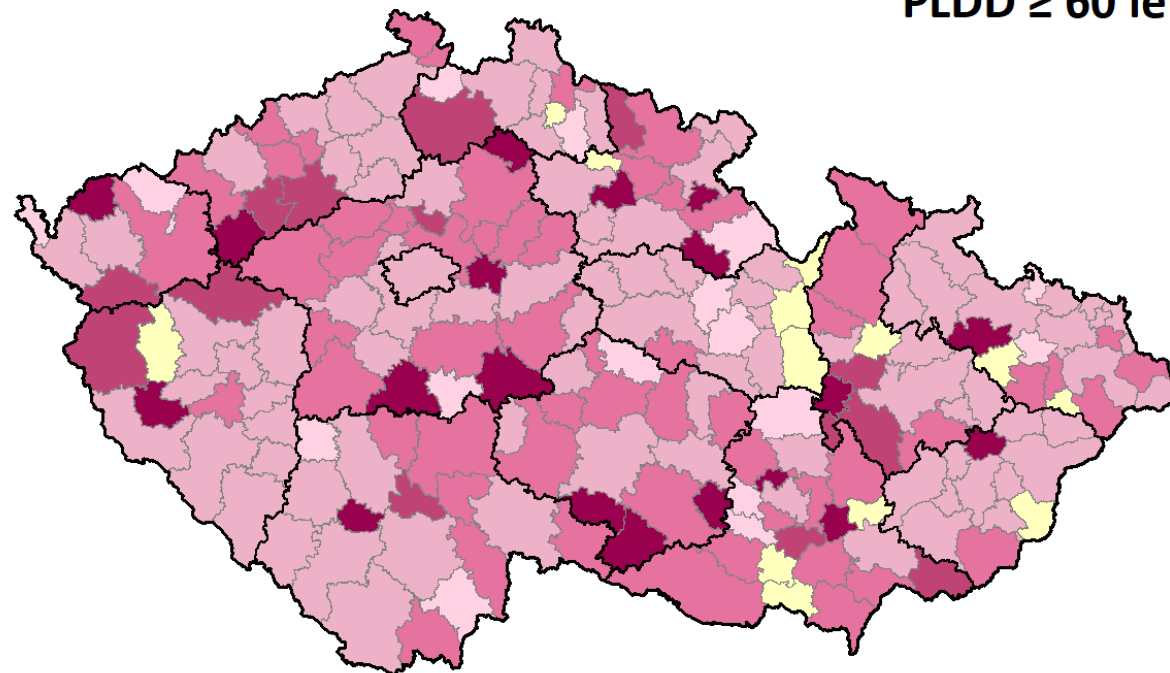
PLDD < 40 let

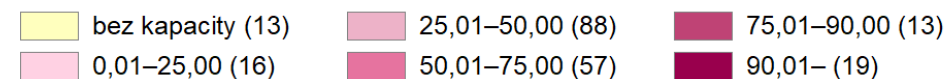
Podíl kapacity lékařů mladších 40 let na celkové kapacitě (v %)

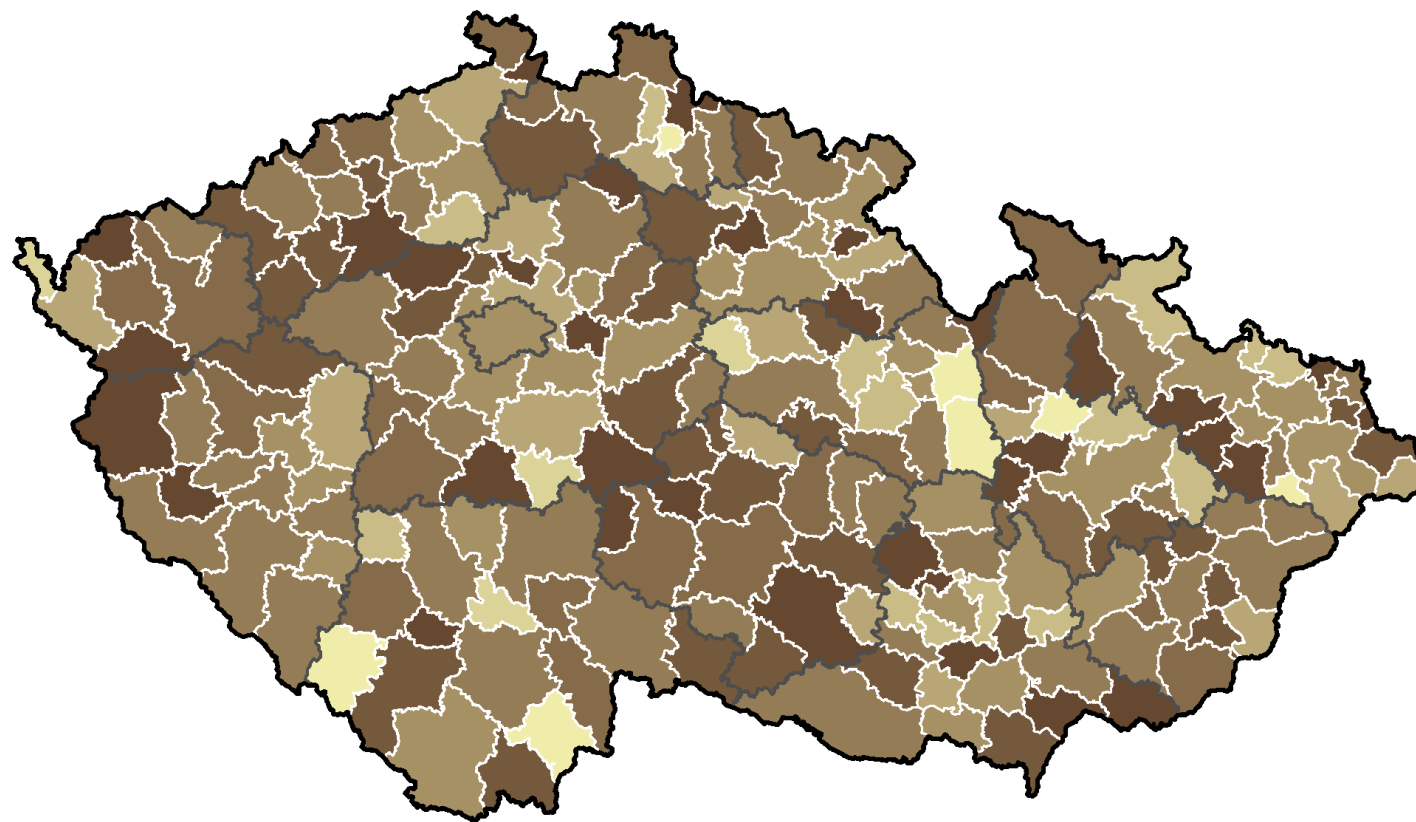
PLDD ≥ 60 let

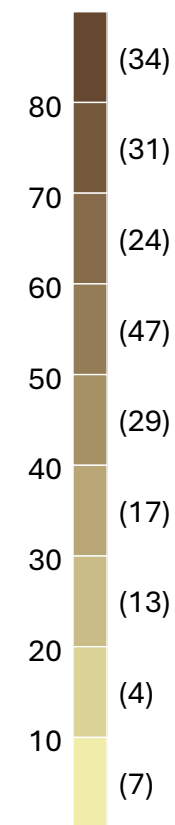
Podíl kapacity lékařů ve věku 60 a více let na celkové kapacitě (v %)

Praktičtí lékaři pro děti a dorost – regionální rozdíly

Relativní pokles kapacity
lékařů do roku 2035* (v %)

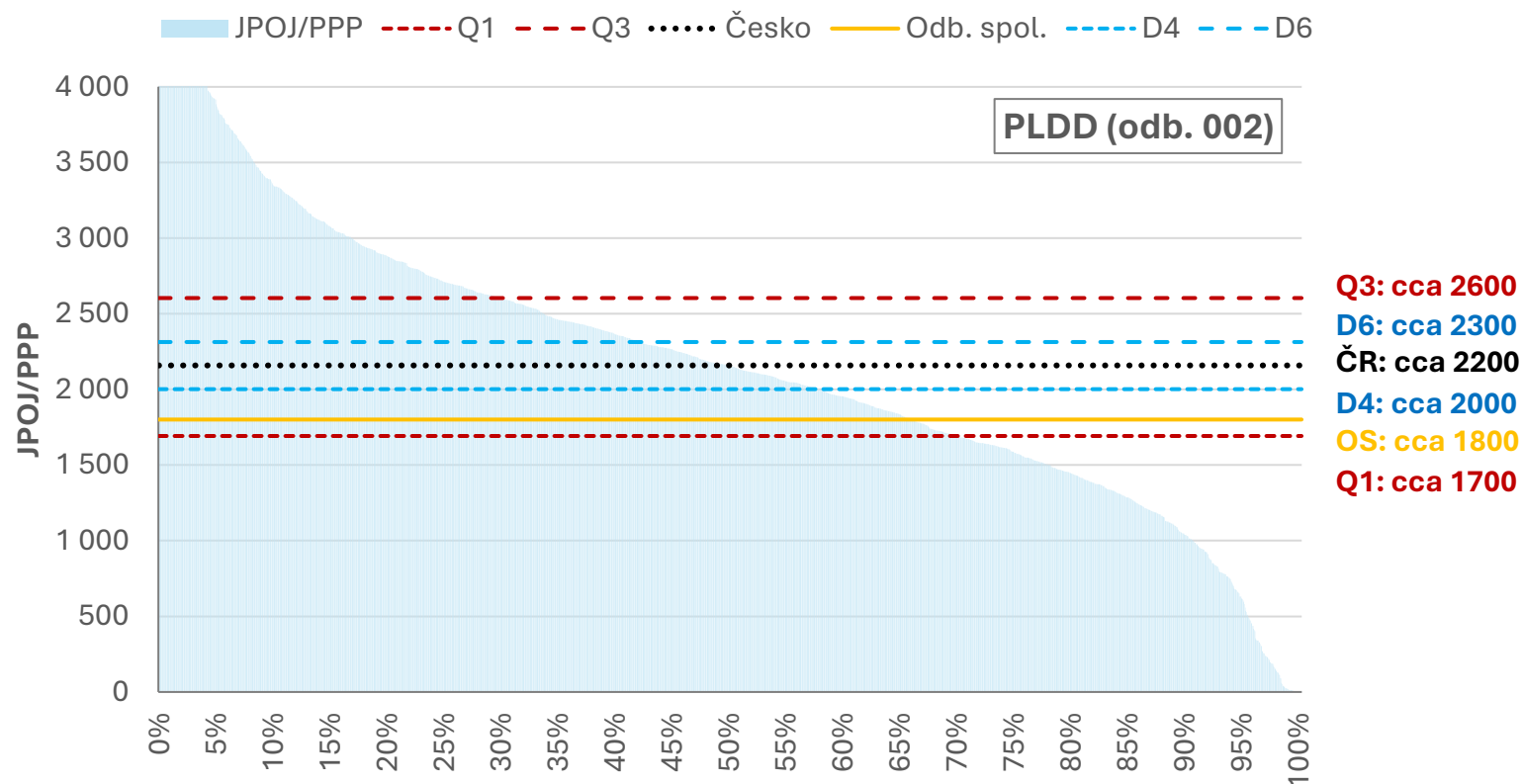

* v důsledku jejich postupného odchodu ze systému po dosažení věku 59 let

Praktičtí lékaři pro děti a dorost – rozdíly mezi pracovišti

Zdroj dat: ÚZIS ČR, vlastní výpočty

- cca 5–10 % IČP z obou stran osy extrémní hodnoty – možná chybně vyplněné kapacity na smlouvě se ZP (viz zdroj dat NRHZS) – **pro účely analýzy statistického rozložení vyjmuto prvních a posledních 10 % IČP***
- snaha nalézt interval, kde se nachází „nejčastější“ hodnoty – využito statistické rozložení dle kvartilů – hranice mezi dolním (Q1) a horním (Q3) kvantilem zachycuje 50 % pracovišť (medián (Q2) se shoduje téměř s průměrem)
- možnost využití přesnějšího intervalu za použití 4. a 6. decilu (D4, D6) – zachycuje 20 % pracovišť
- představa odborné společnosti na úrovni Q1, jedná se o cílový stav v roce 2040
- statisticky stanovené intervaly (resp. odchylky od středních hodnot) mohou sloužit pro stanovení nízké/vysoké varianty optimálního počtu pro odhadování budoucího vývoje potřebných kapacit

	Maximum	Minimum	Průměr	Dolní kvartil (Q1)	Medián (Q2)	Horní kvartil (Q3)	4. decil (D4)	6. decil (D6)	Odborné společnosti
Všechna IČP	12 600	1	2 185	1 578	2 155	2 709	1 950	2 362	1 800
Vybraná IČP*	3 354	1 046	2 157	1 692	2 158	2 603	2 001	2 313	1 800

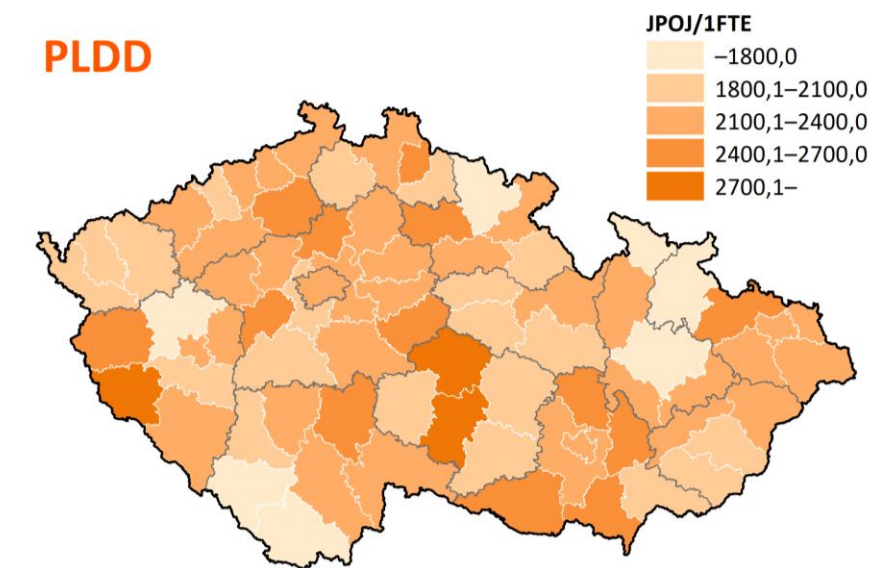
* bez dolních a horních 10 % pracovišť z důvodu eliminace extrémních hodnot

Praktičtí lékaři pro děti a dorost – rozdíly mezi pracovišti

Zdroj dat: ÚZIS ČR, vlastní výpočty

- v závislosti na kvalitě vstupních dat možnost diferenčních analýz
- mohou upozornit nejen na současné problémy, ale i na budoucí trendy v souvislosti s plánováním potřebných kapacit
(viz např. mladší vs. starší pracovníci; město vs. venkov apod.)

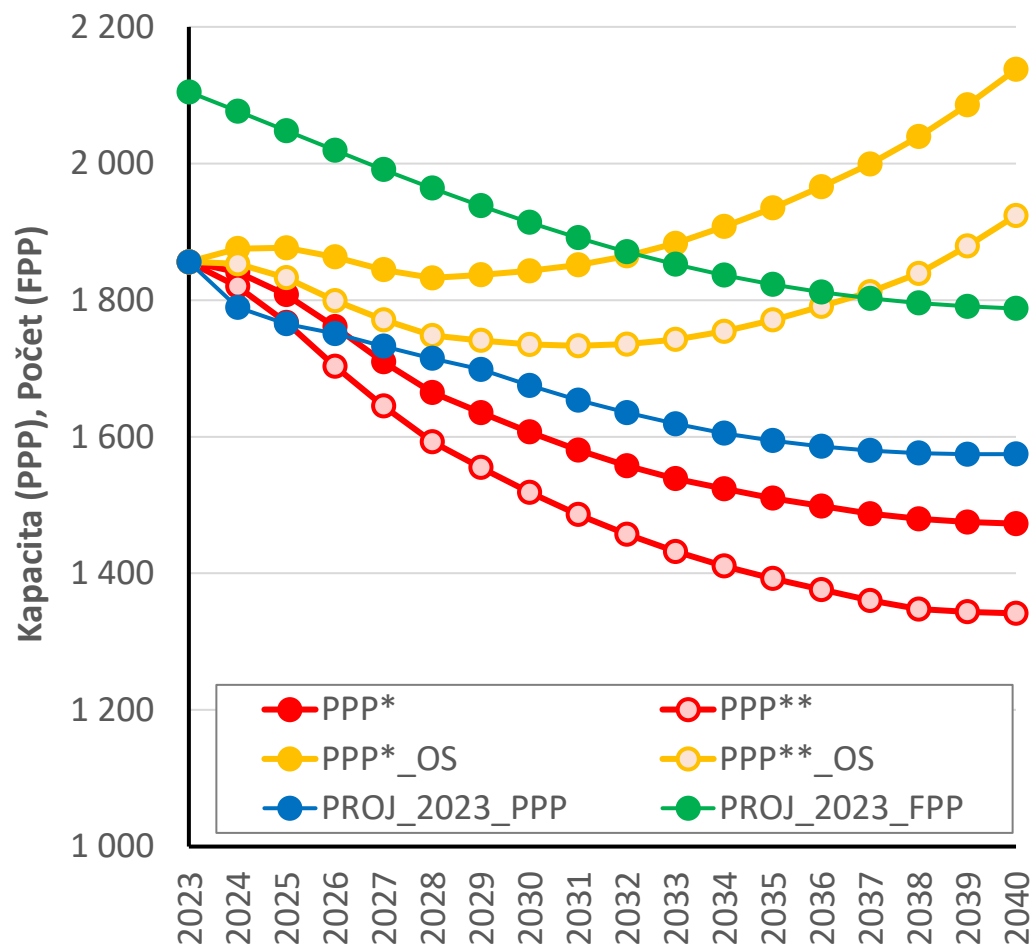
STČ	2 266
MSL	2 259
JHM	2 249
ÚST	2 245
PHA	2 230
LIB	2 207
VYS	2 204
Česko	2 185
PLZ	2 184
PDB	2 121
KHR	2 110
ZLN	2 102
JHČ	2 093
KVR	1 970
OLO	1 969

Hodnoty dle diferenčních charakteristik se pohybují většinou ve vymezeném intervalu **D4–D6** (2 000–2 300)

Velikostní kategorie obcí	
0–9999	1 543
10000–49999	1 853
50000–99999	2 190
100000+	2 278
Vážený průměrný věk pracovníků	
–39	2 063
40–49	2 249
50–59	2 409
60–69	2 172
70+	1 777
Pohlaví (pracoviště s 1 pracovníkem)	
muži	2 323
ženy	2 184

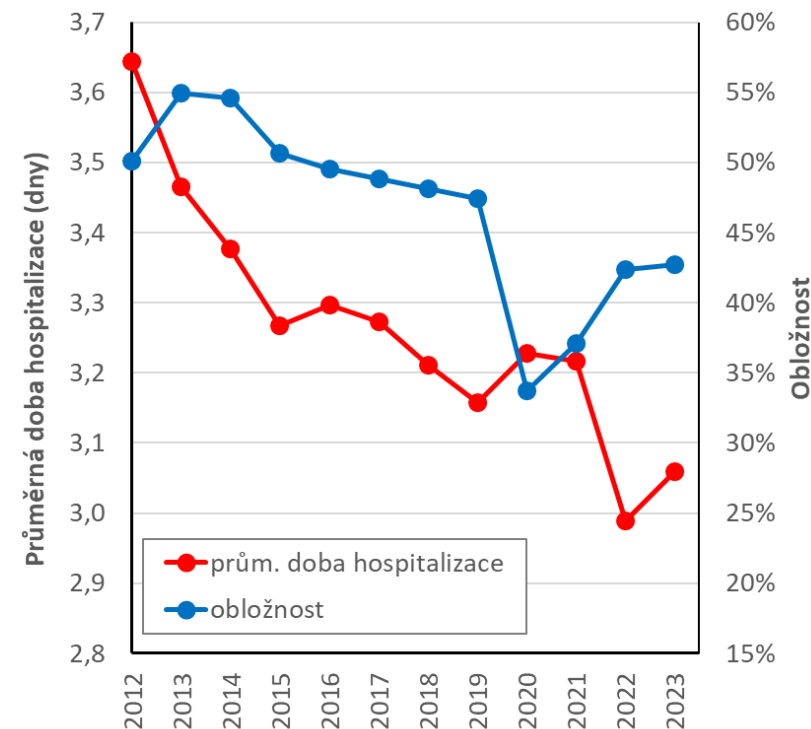
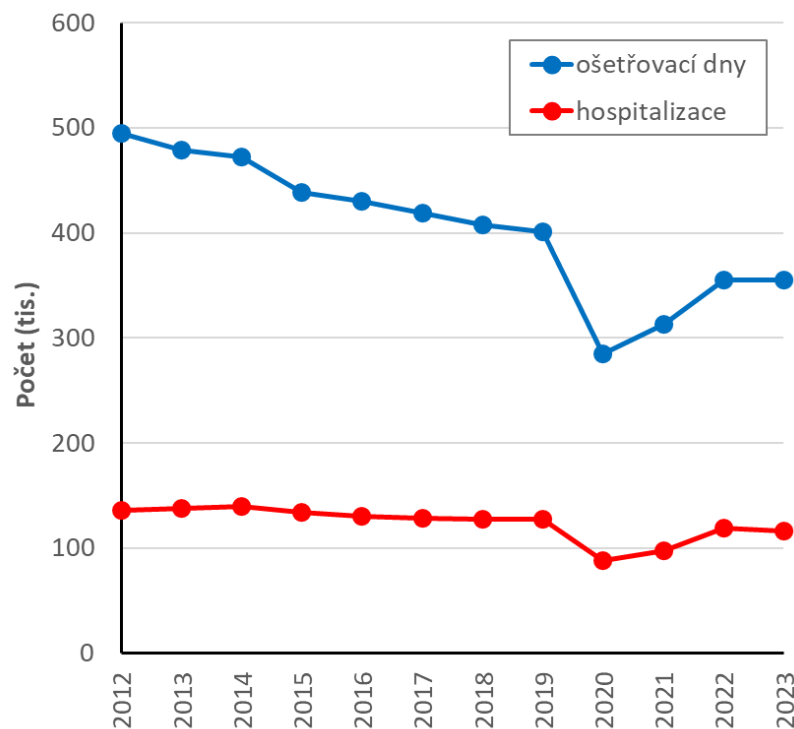
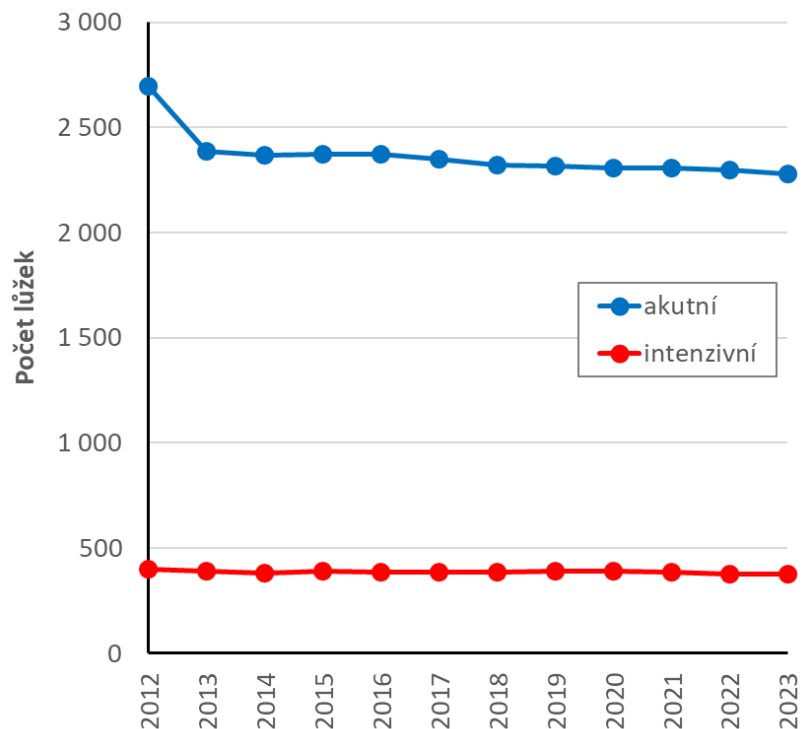
Praktičtí lékaři pro děti a dorost – potřebné budoucí kapacity

- kapacity pracovníků potřebné k zachování aktuálního poměru (rok 2023) kapacit vůči počtu osob ve věku 0–19 let dle Projekce ČSÚ (**PPP***) resp. Projekce ČSÚ s upravenými počty odhadovaných živě narozených v každé generaci o -10 % (**PPP****)
- kapacity pracovníků, které by měly vést k požadovanému poměru odborných společností (1800 JPOJ/1 PPP) dle Projekce ČSÚ (**PPP*_OS**) resp. Projekce ČSÚ s upravenými počty odhadovaných živě narozených v každé generaci o -10 % (**PPP**_OS**)
- odhadované kapacity (**PROJ_2023_PPP**) a fyzické počty lékařů (**PROJ_2023_FPP**) dle poslední modelové projekce z roku 2023*
- **= očekávaný pokles kapacity lékařů PLDD by mohl být vykryt odhadovaným poklesem porodnosti, pokud by byl zachován současný poměr JPOJ/1PPP, který však není optimální...**
- **pokud by ale mělo dojít ke snižování poměru JPOJ/1PPP, očekávané kapacity, ani fyzické počty lékařů by nestačily**

Možnost řešení nedostatečných kapacit v PLDD

- využití kapacit pediatriů v akutní lůžkové péči (obor 3_1)

- využití lůžek se snižuje...

údaje pro akutní lůžkovou pediatriickou péči

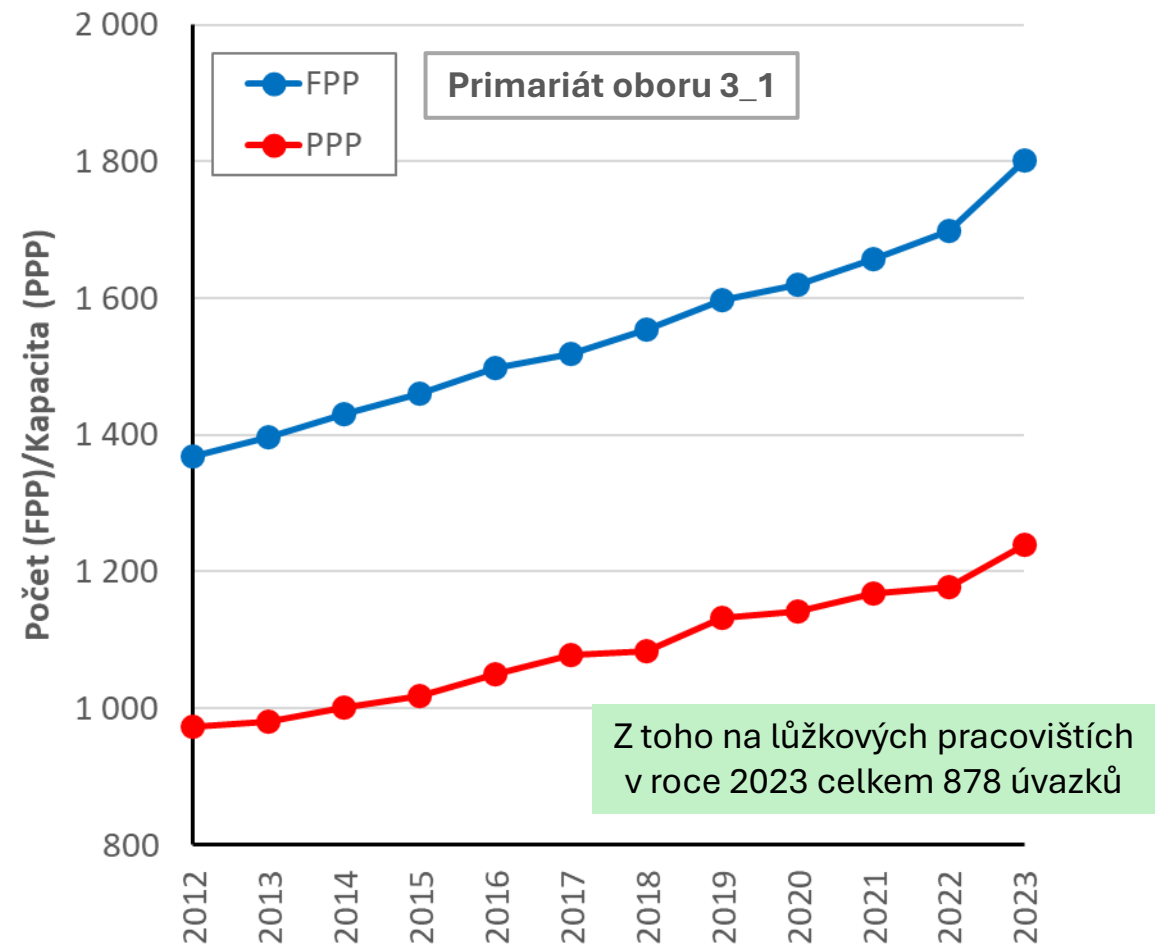
Možnost řešení nedostatečných kapacit v PLDD

Zdroj dat: VZP ČR, ÚZIS ČR

- ...počet i kapacita lékařů se zvyšuje

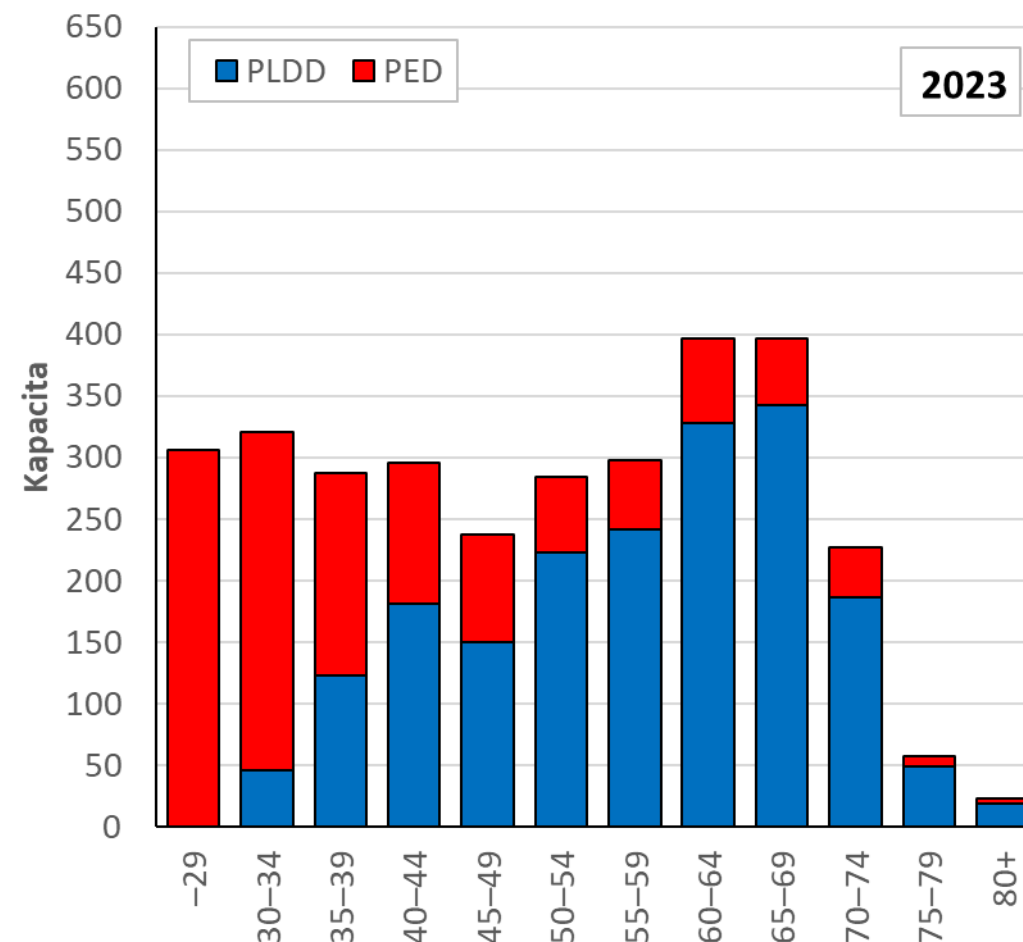
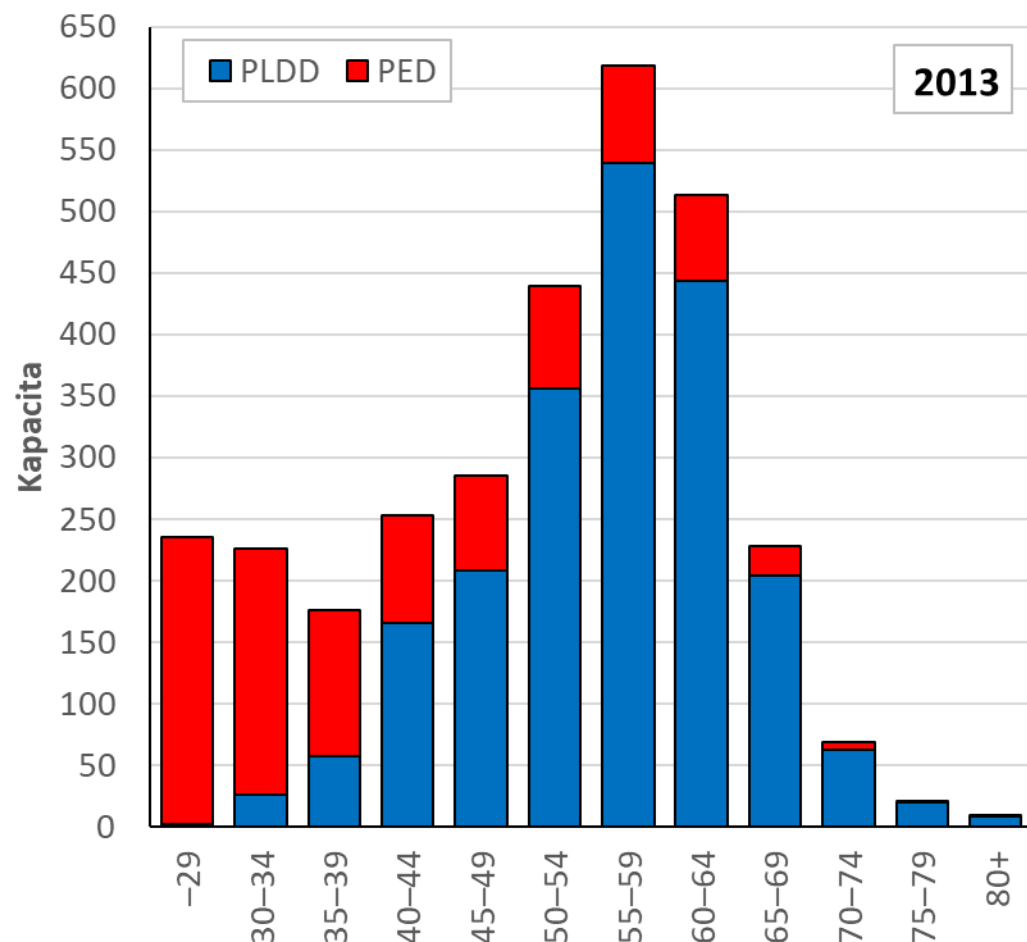
Orientační „volné“ kapacity:

- evidované personální kapacity na lůžkových pracovištích (NRHZS): cca 900 úvazků
- minimální personální normativy: cca 300 úvazků lékařů (zjednodušený přepočet na 30 lůžek 3,7 úvazku lékaře)
- požadovaná obloženost pro personální normativy: 100 % vs. evidovaná obloženost: cca 40 %
- i přes zahrnutí určitých „rezerv“ oproti minimálním personálním normativům* by se uvolnilo cca **350 úvazků**
- tyto úvazky by napomohly narovnat poměr JPOJ/PPP u PLDD a především výrazně ovlivnit generační obměnu

Možnost řešení nedostatečných kapacit v PLDD

Zdroj dat: VZP ČR

Vysvětlivky:

PLDD = praktiční lékaři pro děti a dorost

PED = primární péče pediatrických oddělení (lůžkové a ambulantní pracoviště)

Závěr

- **současný a další očekávaný pokles porodnosti sice přinese pravděpodobně nižší poptávku po zdravotní péči o děti a dorost, ale nevyřeší problémy s generační obměnou PLDD**
 - regionální/lokální problémy se budou pravděpodobnost dále prohlubovat...
- **„personální krizi“ si způsobujeme sami: zájem o obor „pediatrie“ ze strany mladých lékařů je stabilní**
– možnost využít kapacit pediatrií u poskytovatelů lůžkových služeb
 - **nutné reformovat obor lůžkové pediatrie, který v současný době je neefektivní:**
 - **stabilní vysoký počet lůžek = vysoké nároky na personální vybavení**
VS.
 - **velmi nízká obložnost, klesající počet ošetrovacích dní, snižování délky hospitalizace...**
- **tato změna vyžaduje politické rozhodnutí/politickou shodu...**
 - **nutnost vysvětlovat na základě dat, efektivity, benchmarkingu... → výrazný prostor pro demografy!**

Děkujeme za pozornost.

Přírodovědecká fakulta
Univerzita Karlova

Univerzita
Karlova